

SKAIDROJUMI

Foto: Ansis Starks, A.F.I

Sarežģītajā Pievienotās vērtības nodoklī kārtējie grozījumi: uzņēmēju ilgi gaidītās izvēles normas. Starp tām arī iespēja veidot PVN grupu. Taču gan nodokļu konsultanti, gan likuma autori un arī Eiropas Komisija uzsver: šīs normas un iespēja nav domāta, lai grupā ietilpstošie uzņēmumi mēģinātu izvairīties no PVN maksāšanas vai šādā veidā optimizēt valstij saskaņā ar likuma normām un likmēm pienākošās šī nodokļa summas.

PVN grupa nav instruments nodokļa nemaksāšanas improvizācijām

11. novembris (2009) | Lidija Dārziņa, LV.LV

SKAIDROJUMI

Ilgstoši diskutētie un prasītie, iepriekšējos gados vilcinātie grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā par PVN izvēles normām Saeimā pieņemti 22. oktobrī un stāsies spēkā jau 1. decembrī.

Ar jaunajām normām, to piemērošanas iespējamajām problēmsituācijām uzņēmējus iepazīstināja "Sorainen" nodokļu speciālisti. Seminārā uzņēmējiem bija iespēja arī uzzināt Finanšu ministrijas viedokli, viņuprāt, neskaidrajos un diskutablaajos sarežģītā likuma jautājumos.

Vērtējums

[3]

-A +A

[Pievienot Twitter](#) | [Komentēt](#)

Pamatojoties uz Eiropas Direktīvu 2006/112/EK, Latvija ar šiem grozījumiem ir pārņēmusi trīs izvēles normas, kuras valstij nav jāievieš obligāti, bet kuras var izvēlēties ieviest. Tātad **Latvijas izvēle ir**: īpašais nodokļa režīms preču importa darījumos ar trešajām valstīm, zaudēto parādu korekcija jeb nodokļa maksātāja tiesības samazināt budžetā maksājamo nodokļa summu par zaudētā parāda nodokļa summu (iespējams atgūt valstij samaksāto PVN par rēķiniem, kurus klienti ilgstoši nav apmaksājuši), kā arī PVN maksātāju grupas ieviešana (kuras ietvaros varēs neapņērināt PVN savstarpējiem darījumiem, bet valstij deklarācijas iesniegs un PVN maksās tikai viens grupas uzņēmums).

Saistītās publikācijas

► **LIKUMI.LV:** Par pievienotās vērtības nodokli

Importa režīma būtība

Imports ir ar PVN apliekams darījums, un tas nozīmē, ka ir jāmaksā PVN. Importa režīma ieviešana ļauj atlikt PVN samaksu un to norādīt PVN deklarācijā taksācijas periodā, kurā preces izlaistas brīvam apgrozījumam. Tātad PVN uzreiz nav jāmaksā. Tas atvieglos dzīvi loģistikas uzņēmumiem. Piemēram, ja no Krievijas tiek ieviesta krava, muitas deklarācijā PVN norādīs, taču tas nav jāmaksā, ja iepriekš saņemta Valsts ieņēmumu dienesta (VID) atļauja - izklāstā uzsver zvērināts advokāts **Edgars Koškins**.

Saskaņā ar pašreizējo kārtību, veicot atmuitošanu un samaksājot PVN, uzņēmējiem pēc tam nereti ir problēmas saņemt šo naudu no budžeta atpakaļ.

Tādējādi PVN samaksa nenotiks par konkrētu darījumu, bet nodokļa aprēķināšana iekļausies kopējā naudas plūsmā, atliekot nodokļa maksājumu līdz konkrētas summas uzrādīšanai attiecīgā taksācijas perioda PVN deklarācijā.

Nosacījumi importa režīma iespējai

Lai šādu importa režīma iespēju izmantotu, ir jāsaņem VID atļauja. Tam ir jāizpilda pieci nosacījumi, no kuriem lielākā daļa ir visai saprātīgi un šķiet viegli izpildāmi, piebilst E. Koškins.

- Pirmkārt, personai ir jābūt reģistrētai kā saimnieciskās darbības veicējai Latvijā.
- Otrkārt, jābūt VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmas klientam.
- Treškārt, nedrīkst būt nodokļu parādi, vai šie parādi jāsamaksā piecu darbdienu laikā no iesnieguma iesniegšanas dienas.
- Ceturtkārt, darbiniekiem, kam ir paraksta tiesības, nevar būt sodāmības par noziedzīgiem nodarījumiem tautsaimniecībā.
- Piektkārt, jāsniedz papildu informācija, ko pieprasa VID.

Attiecībā uz importa režīmu pamatlīdzekļiem nosacījumi būtiski nav mainījušies. Tas tiek atļauts, ja ir izpildīti trīs nosacījumi:

1. persona ievēd pamatlīdzekli, ko paredzēts lietot vismaz 12 mēnešus;
2. tā vērtība sasniedz vai pārsniedz 500 latu;
3. personai nav nodokļa parādu.

Pamatlīdzeklis ir arī vieglā automašīna, ja to ievēd apliekamā persona, kas nodarbojas ar taksometru pakalpojumiem, automašīnu nomu vai mazumtirdzniecību.

Ko prasis VID

E. Koškins pievērš uzmanību tam, ka no likuma nav īsti skaidrs, kā notiek šo nosacījumu izpilde. Vai Valsts ieņēmumu dienestam ir jāsniedz kādi apliecinājoši dokumenti, vai arī tiek prezumēts, ka dienesta rīcībā jau ir informācija, piemēram, arī par to, ka cilvēki ir/nav sodīti.

Finanšu ministrijas speciāliste **Solvita Āmare-Pilka** uzņēmējiem skaidro, ka VID rīkojas ar to informāciju, kas ir tā rīcībā, un neko papildus nepieprasa. Taču, ja ir nodokļu parādi, ja maksātājam ir iespējams piecu dienu laikā šo parādu samaksāt, tad gan būtu jāinformē VID, ka parāds tiks samaksāts, lai VID var par to pārliecināties un nebūtu kavēšanās ar informētību.

Zaudēto parādu korekcija un valsts kā starpnieks

Pašreiz aktuālāka nekā jebkad kļuvusi nemaksāšanas problēma. Pakalpojumu sniedzēji PVN dēļ pat vairs neizrakstot klientiem rēķinus, kamēr nav droši zināms, ka viņiem ir nauda. Likuma grozījumi paredz, ka turpmāk apliekamā persona būs tiesīga valsts budžetā iemaksājamo summu samazināt par zaudētā parāda PVN summu.

Arī šai iespējai ir noteikti priekšnosacījumi, arī atkarībā no parāda summas: vai tā ir līdz 300 latiem vai arī 300 latu un vairāk.

Uz mazajiem parādiem attiecas deviņi nosacījumi, no kuriem pirmie pieci ir samērā vienkārši, vērtē E. Koškins. Tātad, ja parāds ir **mazāks par 300 latiem**, tad:

1. par piegādātajām precēm un pakalpojumiem jābūt pienācīgi noformētam rēķinam;
2. jānoskaidro, vai zaudētais parāds radies pēdējo trīs gadu laikā. (Likums šo normu attiecina uz zaudētiem parādiem, kas radušies, sākot ar 2009. gadu. Finanšu ministrijas pārstāve pieļāva, ka tas varētu attiekties arī uz kaut kādiem darījumiem 2008. gadā atkarībā no tā, kad uzņēmējs šo

- zaudētos parādus atzīst - 2008. gadā vai 2009. gadā.);
3. par veikto darījumu ir aprēķināts PVN, un tas iekļauts attiecīgā perioda PVN deklarācijā;
 4. zaudētā parāda summa ir norakstīta no nedrošiem parādiem paredzēto uzkrājumu summas vai tieši zaudējumos (izdevumos);
 5. preču vai pakalpojumu saņēmējs un preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs nav saistītas personas;
 6. preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana saņēmējam ir pārtraukta vismaz pirms 6 mēnešiem;
 7. apliekamā persona nav nodevusi (cedējusi) savas prasījuma tiesības citai personai;
 8. apliekamā persona var pierādīt, ka tā ir veikusi pasākumus parāda atgūšanai;
 9. preču piegādātājs/pakalpojumu sniedzējs līdz pēctaksācijas gada 1. martam ir nosūtījis saņēmējam, kurš ir apliekamā persona vai tāda bijusi preču piegādes/pakalpojuma sniegšanas brīdī, informāciju par to, ka attiecīgais parāds šā likuma izpratnē tiek uzskatīts par zaudētu. (Šī prasība ievieš jaunumu parādu piedziņas sistēmā, proti, jāraksta sadarbības partnerim, ka parāds tiks uzskatīts par zaudēto parādu PVN likuma izpratnē.)

Dažas no šīm prasībām E. Košķins uzskata par precīzi nedefinētām. Piemēram, likums nenorāda, kurš ir atskaites punkts sestajā nosacījumā minētajam sešu mēnešu periodam, vai tā ir marta deklarācija, vai brīdis, kopš kura vairs nav saņemti maksājumi. Jautājumi rodas arī par astoto prasību - pasākumiem parāda atgūšanai. Vai tā var būt viena vēstule vai vairākas, vai jābūt vēl kādām citām darbībām, lai radītu pārliecību, ka likuma izpratnē ir darīts pietiekami, lai parādu par piegādātājam precēm vai pakalpojumiem atgūtu.

S. Āmare-Pilka skaidro, ka sadarbībā jābūt sešu mēnešu pārtraukumam: "Ja šo sešu mēnešu laikā jūs esat kādam pateikuši, ka viņš vairs nav uzticams partneris, ka viņam vairs neko nepiegādāsi, jūs rīcībā ir jābūt informācijai, ka esat šo vēstuli nosūtījuši. Tas ir vairāk kā brīdinājums jūsu parādniekam nekā, ja jūs viņam pasakāt: tagad viss, es jūs nesamaksāto nodokļa daļu atgūšu no valsts, un valstij tad ir tiesības manā vārdā prasīt no jums."

Savukārt jurists iesaka vēstuli apdrošināt, jo svarīgs ir arī tās saturs. Tātad apdrošināšanas veidlapā var ierakstīt brīdinājuma vēstules saturu.

"Pakalpojumu sniedzēji PVN dēļ pat vairs neizrakstot rēķinus klientiem, kamēr nav droši zināms, ka viņiem ir nauda."

Ar vēl precizējamiem jautājumiem iepriekš minētās deviņas prasības, šķiet, izpildāmas, vērtē E. Košķins.

Taču problemātiska, viņaprāt, varētu būt desmitā prasība, kas attiecas uz parādiem **virs 300 latiem**, proti: nepieciešams tiesas spriedums par parādu piedziņu no preču vai pakalpojumu saņēmēja un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību. Tagad daudzi uzņēmumi nemaksā, tad pazūd, bieži piesaka maksātnespēju. Nosacījuma izpildei var nākties patērēt un gaidīt ilgus gadus. "Tie, kas nemaksā, bieži arī ne par ko neinteresējas. Ja ir maksātnespējas process, tad pārtrūkst civiltiesiskā tiesvedība." Ne tikai E. Košķins, arī seminārā klātesošie uzņēmumu pārstāvji izteica skepsi par šo kritēriju, jo maksātnespējas process ilgstot pat septiņus gadus.

"Protams, ir maksātnespējas procesi, kas ilgst tikai gadu. Teorētiski maksātnespējas procesā, ja notiek brīnums, kurus es gan parasti neredzu, varētu pārdot aktīvus un apmierināt kreditoru prasības. Taču nenodrošinātajam kreditoram saņemt savu naudu ir faktiski tikpat kā neiespējami. Izņēmumi ir reti," jautājumu atklātu atstāj arī E. Košķins.

Finanšu ministrijas pārstāve informēja, ka pašlaik vēl tiek precizēti nosacījumi attiecībā uz maksātnespējas procesu. Tāpēc uzņēmējiem vienlaikus jāseko līdzi arī citām iespējamajām izmaiņām likumdošanā.

PVN grupa - jauns subjekts

Likums paredz, ka turpmāk par apliekamo personu uzskatīs arī ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu grupu.

PVN grupas norma šajā likumā esot ieviesta 18 ES dalībvalstīs, un daudzās no tām PVN grupas jēdziens un ieviešana atšķiras. Galvenā doma - PVN grupas dalībnieki darbojas kā viena ar PVN apliekama persona. Līdz ar to PVN grupas dalībnieku veikto piegādi un iegādi uzskata par PVN grupas piegādi un iegādi. Tas atvieglo nodokļu plānošanu. Ja koncernā ir uzņēmums, kurš daudz strādā eksportam, bet kāds cits uzņēmums vairāk vietējā tirgū, tad sanāk, ka viņiem PVN "katls" ir kopējs. Līdz ar to ar PVN maksājumiem uzņēmēji vairs valsti nekreditē, viņi grupas ietvaros ieskaita gan priekšnodokli, gan realizāciju.

PVN grupa ir īpaši jāreģistrē VID, un tai ir jāizpilda **vairāki nosacījumi**:

- PVN grupas dalībnieki var būt tikai ar PVN apliekamas personas.
- Apliekamā persona vienlaikus nevar būt dalībnieks citā PVN grupā.
- PVN grupu var veidot, ja vismaz viena PVN grupas dalībnieka ar PVN apliekamo darījumu kopējā vērtība iepriekšējos 12 kalendārajos mēnešos līdz mēnesim, kad iesniegts iesniegums PVN grupas reģistrācijai, ir vismaz 250 000 latu. PVN grupas dalībnieki var būt:
 1. kapitālsabiedrības, kuras ietilpst vienā koncernā;
 2. ārvalsts komersanta (juridiskas personas) filiāle Latvijā ar nosacījumu, ka šis ārvalsts komersants ir koncerna sastāvā, kurā ietilpst pārējie PVN grupas dalībnieki.
- Starp PVN grupas dalībniekiem ir noslēgts PVN grupas dibināšanas līgums, kurā norādīts galvenais uzņēmums.
- PVN grupas dalībnieki ir sasniedzami to juridiskajā adresē.

PVN grupa nedarbojas pāri robežai.

Galvenā doma Eiropā pastāvošai PVN grupas normai - PVN grupu veido ekonomiski un finansiāli saistīti uzņēmumi, norāda E. Koškins.

"Sorainen" partneris **Jānis Taukačs** uzskata: ja runa ir par PVN plānošanas iespējām, tad Eiropas institūciju viedoklis ir, ka šādu shēmu nedrīkst veidot, ja tās vienīgais iemesls ir nodokļu optimizācija.

Arī FM speciāliste S. Āmare-Pilka papildinot seminārā uzsvēra: "Neuztveriet PVN grupu kā legālu nodokļu nemaksāšanas instrumentu. PVN grupas mērķis ir optimizēt jūsu naudas plūsmu grupas ietvaros, lai jūs par saņemtajiem un sniegtajiem pakalpojumiem savstarpēji nemaksātu nodokli. Ja kādam uzņēmumam ir lielas nodokļu pārmaksas un citam lieli maksājumi, tādā gadījumā viņi iekšēji pārmaksas un samaksas var sabalansēt, līdz ar to attiecībā pret budžetu ir mazākas saistības. Bet tas nav nekāds legālais PVN nemaksāšanas instruments."

"Eiropā PVN plānošanas shēmas nedrīkst veidot, ja tās vienīgais iemesls ir nodokļu optimizācija. "

Lai Latvija ieviestu PVN grupas, vispirms ir jākonsultējas ar Eiropas Komisiju, jāsapem atļauja. Visas normas, kas ir iestrādātas likumā, ir aizsūtītas uz Briseli, komisija vērtē, pēc tam notiek konsultācija. Dalībvalstīm, kas šīs atļaujas ir saņēmušas, galvenais uzvars vērtējumā bijis par to, vai kaut kādā veidā netiek samazinātas PVN iemaksas budžetā vai mākslīgi un nepamatoti atskaitīti priekšnodokļi. Valstij tas ir jānodrošina.

Grupai vienlaikus arī solidāra atbildība

PVN grupas dalībnieki par PVN likuma pārkāpumiem atbild solidāri. Par nodokļa saistībām, kuras radušās PVN grupas darbības laikā un kuru izpildes termiņš iestājies trīs gadu laikā pēc PVN grupas vai tās dalībnieka izslēgšanas no VID ar

PVN apliekamo personu reģistra, PVN grupas dalībnieki atbild solidāri.

Kas attiecas uz zaudējumu korekciju, tad, ja apliekamā persona, ievēdot preces, kas paredzētas apliekamo darījumu nodrošināšanai, piemēro importa režīmu, bet, izlaižot preces brīvam apgrozījumam, neuzrāda nodokļa summu atbilstošā taksācijas perioda nodokļu deklarācijā - soda nauda ir 10% apmēra no nodokļu deklarācijā nenorādītās nodokļa summas.

Likumdevējs paredzējis, ka, ieviešot PVN izvēles normas, tiks sekmēta PVN administrēšana, vienkāršoti apliekamo personu pienākumi, apliekamajām personām tiks dota iespēja samazināt administratīvos pienākumus un administratīvos izdevumus, tiks arī atvieglota PVN iemaksāšanas kārtība valsts budžetā un palielināta apliekamo personu konkurētspēja un to darbības efektivitāte.

Kā jau teikts, likuma grozījumi par PVN izvēles normām stāsies spēkā 1. decembrī. Pašreiz Saeimā izskatīšanā ir vēl vieni Pievienotās vērtības likuma grozījumi (tostarp par ārzemēs samaksātā PVN atgūšanas radikālām izmaiņām), kuru paredzamais spēkā stāšanās laiks arī nav tālu - nākamā gada 1. janvāris.